

University of Groningen

Franklin Merrell-Wolff

Vliegenthart, Dave

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2017

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Vliegenthart, D. (2017). *Franklin Merrell-Wolff: An intellectual history of contemporary anti-intellectualism in America*. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. Rijksuniversiteit Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

SAMENVATTING

FRANKLIN MERRELL-WOLFF

Een Intellectuele Geschiedenis van Hedendaags Anti-Intellectualisme in Amerika

Dave Vliegenthart

“De rede stierf ergens voor 1865”

James Webb

Deze dissertatie beantwoordt de vraag waarom de anti-intellectuele claims van moderne Westerse guru's van hedendaagse nieuwe religieuze bewegingen in Noord Amerika—met name tijdens de eerste (ca. 1920-1940) en de tweede (ca. 1960-1980) “New Age”—in toenemende mate zijn geïntellectualiseerd. Hierbij gebruikt het microhistorische fragmenten uit het leven en de leer van moderne Amerikaanse guru Franklin Merrell-Wolff (1887-1985) en zijn nieuwe religieuze beweging The Assembly of Man of “De Vereniging van de Mens” als uitgangspunt om macrohistorische ontwikkelingen beter te kunnen begrijpen.

Het antwoord op bovenstaande vraag zou men kunnen lezen als een biografie. Het schurkt echter dichter aan tegen een microhistorie. Maar zelfs dat dekt nog onvoldoende de lading van dit werk. Het betreft namelijk niet *alleen* de geschiedenis van een moderne Westerse guru in zijn directe omgeving, maar *ook* het begrijpen, nuanceren en corrigeren van de bredere context van het zogenaamd wijdverspreid “anti-intellectualisme” binnen de Amerikaanse samenleving. Het is dus niet zozeer een microhistorie van een onbekende Amerikaanse intellectueel aan de rand van de maatschappij, maar veeleer een herziene intellectuele macrohistorie van een bekend Amerikaans fenomeen in het culturele centrum.

Intellectualisme is een nagenoeg religieuze toewijding tot een reflectief leven waarin het denken centraal staat. Anti-intellectualisme verwijst naar een argwaan of zelfs een afkeer voor een dergelijk reflectief leven en alles en iedereen dat het vertegenwoordigd.

Een groot aantal academische en publieke intellectuelen heeft gesproken en spreekt nog steeds van een algehele anti-intellectuele “vlucht van de rede” in de Amerikaanse maatschappij op zich en binnen haar religieuze discours in het bijzonder. En dan met name in het zogenaamde metafysisch religieuze discours, waarbinnen methoden en theorieën uit diverse Oosterse en Westerse religieuze en seculiere tradities op eclectische wijze samen worden gebracht. Echter, als we kijken naar dergelijke “seculier-religieuze” spiritualiteit, dan zien we dat het gedachtegoed van de grondleggers van moderne nieuwe religieuze bewegingen weliswaar gestoeld zijn op vermeende anti-intellectuele ervaringen, maar dat deze ervaringen verder zijn uitgewerkt tot en omkleed zijn met intellectuele ideologieën.

De vraag is *waarom* hun anti-intellectuele boodschap over onmiddellijke ervaringen van de werkelijkheid die het denken zouden ontstijgen—in toenemende mate—is verspreid via uiterst intellectuele teksten en toespraken door en voor de intellectuele elite en hoger opgeleide middenklasse? Deze dissertatie toont hoe een samenspel van wederzijds beïnvloedende sociaal-historische ontwikkelingen rondom met name religie, filosofie en psychologie heeft bijgedragen aan de intellectualisering van anti-intellectuele waarheidsclaims van moderne Westerse guru’s in het Amerikaanse metafysisch religieuze discours.

Daarbij zien we dit patroon: een sociale crisis, zoals een revolutie of oorlog, heeft vaak geleid tot een beleving van algehele zinloosheid onder het Amerikaanse volk, waarbij bestaande bronnen van betekenis als betekenisloos werden ervaren. Daardoor ontstond er een vraag naar alternatieve bronnen van betekenis, waarbij antwoorden werden gezocht buiten de kaders van de conventionele Westerse cultuur, in Oosterse en Occulte tradities. Mede onder invloed van de globalisering en democratisering van het “spiritueel privilege” van dergelijke zoektochten naar zingeving, groeide (het besef van) het aanbod aan soortgelijke guru’s met soortgelijke religieuze bewegingen gebaseerd op soortgelijke leringen die terugvoeren op soortgelijke religieuze ervaringen. Dit heeft leiders en volgelingen van nieuwe religieuze bewegingen steeds weer aangezet om hun anti-intellectuele ervaringen steeds meer intellectueel door te denken, om zodoende een “unieke” identiteit samen te stellen en in stand te houden. Daarmee hebben zij het intellect als instrument gebruikt om te wijzen op een onmiddellijke kennis die het intellect juist zou overstijgen.

Hieruit kunnen we concluderen dat er geen sprake is van een anti-intellectualisme, maar—hoe paradoxaal het ook klinkt—van een geïntellectualiseerd anti-intellectualisme. Kortom, het metafysisch religieuze discours van moderne Westerse guru’s en hun nieuwe religieuze bewegingen in de hedendaagse Amerikaanse cultuur wordt niet zozeer gekenmerkt door een vlucht *van* de rede, maar meer door een *redelijke* vlucht *voorbij* de rede.

Curriculum Vitae Author

Dave Vliegenthart was born in Dordrecht, the Netherlands, on 28 December 1980. From 1999 to 2005, he studied Business Communication as well as Philosophy at the Radboud University Nijmegen. After a brief administrative position at ABN AMRO bank, he was selected for a traineeship and subsequent management position at Rabobank Nederland, where he worked from 2007 to 2010. In 2010, he decided to pursue a career switch to academia and signed up for a research master in Religious Studies at the University of Amsterdam, which he completed with honor (*cum laude*), in 2012. From 2012 to 2016, he conducted his doctoral research in Religious Studies at the University of Groningen. He is currently working as an adjunct teacher in the Liberal Arts & Sciences department and as a communication trainer at the Language Center, both, at the University of Tilburg. He aspires to an academic career in teaching and research.